

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-1-89-28>

УДК 355.541.2

Зюбан М.І., Бондаренко С.В.

Національна академія Національної гвардії України

АНАЛІЗ ПОМИЛОК, ЯКІ ДОПУСКАЮТЬСЯ ПРИ ПРИЦІЛЮВАННІ З ПІСТОЛЕТА

Анотація. Вогнева підготовка завжди грала визначальну роль при підготовці курсантів та студентів для проходження служби в системі НГУ. Але в останній час сильно змінилися умови, в яких військово-службовець може застосовувати вогнепальну зброю і в зв'язку з цим значно підвищилися вимоги до рівня підготовки військовослужбовців по володінню зброєю і застосуванню її в різноманітних ситуаціях. Удавана простота виконання пострілу часто приховує той факт, що результатом стрільби повинно бути гарантоване, а не випадкове влучення у ціль. Навички влучної стрільби формуються в результаті правильно організованого навчання, тренувань і постійної практики. В організації стрілецьких тренувань при відпрацюванні одноманітності прицілювання є ряд проблем і ключових питань, рішення яких дозволить сформулювати єдиний підхід до навчання та сформулювати у стрільців уміння та навички ведення вогню в різноманітних умовах. В статті розглядаються основи влучної стрільби з пістолета та помилки, яких найчастіше припускається стрілець при практичному прицілюванні з пістолета, їх причини та способи усунення.

Ключові слова: передчасне припинення прицілювання, «підловлювання» точки прицілювання, «зацілювання», неодноразове наведення зброї на ціль, звалювання зброї.

Ziyban Mukhailo, Bondarenko Sergi
National Academy of National Guard of Ukraine

ANALYSIS OF ERRORS WHICH ARE MADE WHEN AIMING FROM A PISTOL

Summary. Fire training has always played a decisive role in preparing cadets and students for service in the NGU system. But recently, the conditions under which a serviceman can use a firearm have changed dramatically, and as a result, the requirements for the level of training of servicemen in the possession of weapons and their use in various situations have significantly increased. The apparent simplicity of the shot often obscures the fact that the result of the shooting should be guaranteed, not an accidental hit. Accurate shooting skills are formed as a result of properly set training, practice and constant practice. In the organization of shooting training in the practice of uniformity of aiming there are a number of problems and key issues which will allow to form a unified approach to learning and to form in students the skills and abilities to fire in a variety of settings. The article discusses the basics of accurate shooting from a pistol, and the mistakes of which the shooter often makes when aiming with a pistol, their causes and ways to eliminate. The article considers the most often mistakes made by the shooter at the practical aiming, their reasons and ways of elimination. Key words and phrases: fear of a shot, the premature termination of aiming, squinting of "the eye which is not shooting", "catching (podlavlivanye)" of aiming marks, zatselivaniye, non-simultaneous guidance of the weapon on the purpose, dumping of the weapon. One of the important elements of military training cadets of universities of the Ministry of Emergencies of Ukraine have fire training. Occurs the need to increase the efficiency of the system improvement of shooting skills, lighting main characteristics of technical and tactical actions of shooters when firing a pistol and rifle, the basic provisions, required to perform accurate shooting. Shooting in combat requires the ability to hit not only fixed targets, but also those moving on different ones distances. It is carried out from different positions: in motion, with transfer of fire along the front deep, in different conditions lighting and weather and for a limited time. Therefore it arises the need to form the necessary knowledge, skills and abilities when owning a firearm with its effective as intended.

Keywords: fear of a shot, the premature termination of aiming, squinting of "the eye which isn't shooting", "catching (podlavlivanye)" of aiming marks, zatselivaniye, non-simultaneous guidance of the weapon on the purpose, dumping of the weapon.

Постановка проблеми. Стрільба з пістолета – специфічний вид діяльності. Правила виконання прицільного пострілу загальновідомі, але стрільцям-початківцям рідко вдається опанувати влучною стрільбою, керуючись тільки цими правилами.

Після засвоєння виготовлення до стрільби з пістолета, що займає одне-два заняття, зусилля стрільця спрямовуються на освоєння основних елементів техніки прицільного пострілу, їх узгодження, а також розвиток м'язової і зорової пам'яті, організацію уваги. Тренування на початковому етапі навчання або з метою підтримки

вже досягнутого рівня підготовки повинні мати певні розумні межі: достатньо трьох тренувань на тиждень по 50-60 пострілів, кожне з яких повинно передбачати виконання серій різних вправ. Утім, залежно від поставлених цілей і досягнутих результатів, обсяги тренувань можуть значно коригуватися. Однак, варто зазначити, що набагато корисніше тренуватися щодня по 15 пострілів, ніж раз на тиждень – по 300 пострілів. Найкращих результатів можна досягнути тоді, коли заняття проводяться під керівництвом досвідченого викладача у тирі або на тренажерах (типу ІНГУЛ, СКАТТ і подібних), а самостійне навчан-

ня, в кращому випадку, дає тільки загальні навички в поводженні зі зброєю і при стрільбі [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В процесі навчання стрільбі необхідно, щоб кожен стрілець освоїв основи техніки виконання пострілу, міг самостійно визначати, аналізувати і усувати помилки в стрільбі [8]. Кожен стрілець розуміє, що стріляти точно в ціль не завжди так легко, як це виглядає по телевізору, і щоб досягти в цьому позитивних результатів необхідно як розуміння основних принципів стрільби, так і великого бажання набувати професійних навичок в даному напрямку. Одним з найбільш прийнятних способів поліпшення цих навичок є ретельний аналіз своїх пострілів по мішенях [8]. У прицілюванні найважливішим фактором, що забезпечує влучний постріл, є вміння стрільця зберегти рівну мушку в прорізі в момент пострілу; при цьому не слід боятися, що лінія прицілювання не буде точно поєднана з бажаною точкою прицілювання. Навіть при значних розбіжностях при рівній мушці різких відривів не буде. Найбільш небезпечні кутові зміщення зброї (з нерівною мушкою), до яких призводить різкий, неконтрольований тиск на спусковий гачок. Це відбувається, коли стрілець намагається зробити постріл в момент збігу вершини мушки з бажаною точкою прицілювання, як кажуть, «підловити» момент, або ж стрілець, як тільки досягне більш-менш стійкого положення зброї, прагне встигнути зробити натискання на спусковий гачок, прискорюючи тиск на спуск, мимоволі активізуючи роботу м'язів кисті, і тим самим збиває наведення.

Мета статті. На початковому етапі навчання при стрільбі з правої руки цілитися потрібно правим оком, а ліве запліщувати і навпаки, при стрільбі з лівої руки цілитися потрібно лівим оком, а праве запліщувати. При бойовій стрільбі рекомендується стріляти з обома розплющеними очима. Якщо стрільба ведеться по декількох мішенях, які розташовані по фронту, то послідовність стрільби повинна відбуватися (для правші) справа наліво для того, щоб кисть руки і зброя не закривали ще не поцілені мішені (рис. 1).

Як відомо, у більшості людей робоча рука – права, у меншості (до 10%) – ліва. Менш відомо, що подібна домінантність властива і зору – одне око ведуче (головне), інше ведене. Зустрічаються люди без яскраво вираженої домінанти того або іншого ока. З віком домінанта ведучого ока може мінятися, що буде заважати досягненню високих результатів. Адже ведуче око може не збігатися з ведучою рукою. Існують методики зниження домінанти ведучого ока, але для частини людей вони не дають помітного результату [5].

Викладення матеріалу дослідження. Розглянемо докладніше помилки, які допускаються

стрільцем. Нерідко основною помилкою стрільців-початківців є очікування і побоювання пострілу. Це відволікає стрільця від чіткого виконання прицілювання, натискання на спусковий гачок і тримає його нервову систему в напруженому стані. Стрілець мимоволі прискорює натиск на спусковий гачок, порушуючи плавність його спуску. Про очікуванні пострілу можна судити по напруженому погляду стрільця, скороченню м'язів обличчя, всі зазначені явища миттєво зникають після пострілу. Іноді при цьому стрілець примружує око, яким цілиться, або починає закривати інше око. При спуску курка вхолосту при цій помилці зброя не залишається в спокійному стані, а йде в бік. Для попередження і виправлення цієї помилки необхідно змушувати стрільця при кожному пострілі робити позначку – «куди пішла» мушка при пострілі. Стежити за тим, щоб постріл був доопрацьований, тобто стрілець після пострілу на деякий час залишався нерухомим, не переводив погляд і продовжував цілитися. Новачки, які стріляли нетривалий час, очікуючи пострілу, часто мимоволі моргають в момент пострілу або до нього. Природно, стрільба при цьому виходить з відривом. Досвідчений стрілець (викладач) в таких випадках магазин пістолета споряджає холостими патронами упереміш з бойовими, що діє більш переконливіше, ніж заклики викладача «не чекай пострілу». Пострілу не варто боятися, необхідно правильно провести його процес, все інше зробить пістолет [5].

Наступною помилкою, яка найчастіше зустрічається, є передчасне припинення прицілювання. Стрілець, який переключає увагу на спуск, припиняє прицілювання до моменту здійснення пострілу. У зоровій пам'яті стрільця фіксується положення мушки, яке було до пострілу, коли він вже фактично припинив прицілювання. Тому реальний стан мушки в момент пострілу він вже не контролює. Вірною ознакою цієї помилки є невідмічені стрільцем відриви при загальній кучній стрільбі. Спостерігаючи за дульною частиною ствола, можна помітити, що звичайні його коливання перед самим пострілом змінюються на плавні рухи ствола в будь-який бік. Причиною являється недостатня робота у відпрацюванні спуску курка, який повинен бути доведений до автоматизму і проходити практично на підсвідомому рівні. Прицілювання і спуск курка повинні бути взаємопов'язаними рефлекторно і проводитися як єдиний процес. Увага стрільця має бути зосереджена на прицілюванні, а спуск курка відбувається на внутрішньому підсвідомому автоматизмі. Стрілець, який переключає свою увагу на спуск курка, розділяє єдиний процес прицілювання і спуску, упускаючи тим самим контроль за положенням мушки. Фактично, такий стрілець при натисканні на спуск уже

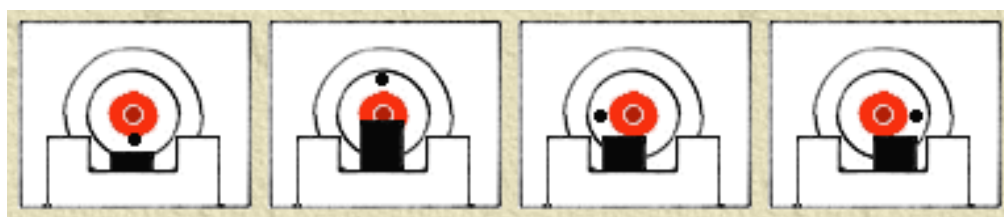

Рис. 1. Основні помилки при прицілюванні з пістолету

перестає цілитися. Викладачу потрібно стежити, щоб стрілець правильно відзначав постріл і, не опускаючи зброї, після пострілу цілюся ще хоча б секунду. В даному випадку помилка стане наочною для стрільця.

Ще однією характерною помилкою в стрільбі є примружування ока, яке неактивне в стрільбі. Стрільці-початківці часто ціляться, зажмурюючи одне око, що є грубою помилкою. При зажмурюванні одного ока знижується гострота зору іншого. Стрілець, закриваючи одне око, рефлекторно мружить інше, без необхідності напружуючи його, тому око, яке активне в стрільбі, швидко втомлюється. Це ускладнює прицілювання і погіршує результати стрільби. До того ж в бойових обставинах втрачається перевага біноклярного зору при оцінці дистанції до цілі і обставин в цілому при скороченні вдвічі сфери периферійного бачення. При стрільбі з пістолета цілитися можна будь-яким оком, тим яке у конкретного стрільця є провідним і бачить краще [2].

Наступна помилка полягає в «підловлюванні» точки прицілювання. Най-важливішим фактором, що забезпечує влучний постріл, є вміння стрільця зберегти рівну мушку в прорізі в момент пострілу; при цьому не варто боятися, що лінія прицілювання не буде точно поєднана з точкою прицілювання. Незважаючи на значні розбіжності, утримуючи рівну мушку, не буде різких відривів. Найбільш небезпечні кутові зміщення зброї (з нерівною мушкою), до яких призводить різкий, неконтрольований тиск на спусковий гачок. Це відбувається, коли стрілець намагається зробити постріл в момент збігу вершини мушки з бажаною точкою прицілювання, як кажуть «підловити» момент; або стрілець, як тільки досягне більш-менш стійкого положення зброї, прагне використати цей момент і зробити натискання на спусковий гачок. При цьому він прискорює тиск на спуск, мимоволі активуючи роботу м'язів кисті, збиваючи тим самим наведення. У завершальній фазі роботи над пострілом, коли стрілець «дотискає» спуск, зусилля потрібно спрямовувати не на «підловлювання», а на збереження наведення зброї і тиснути на спуск без прискорення. Намагаючись «підловити» і «дотиснути» стрілець забуває, що руку з пістолетом необхідно тримати плечем і кистю, і смикає на спуск при розслабленій руці і розслабленій кисті. Природно, при такому підході постріл відбувається з далеким відривом. Стрілець при пострілі повинен зосередити свою увагу на утриманні пістолета з рівною мушкою і на збереженні плавності спуску незалежно від коливань. Необхідно вміти «вичавлювати» спуск швидко, плавно і безперервно. При прицілюванні пістолет буде неминуче коливати. В процесі натренованості амплітуда коливань буде зменшуватися. Не слід піддаватися інстинктивному бажанню натиснути на спуск, коли мушка зрівняється з бажаною точкою прицілювання. Остаточою для пострілу спуск дотискається незалежно від того, де знаходиться мушка. Вся увага в даному випадку не на спуску, а на правильності підготовки до стрільби, необхідно відчувати своє тіло і його рівновагу. Мушка – це контроль за правильністю підготовки до стрільби. Для того щоб стрілець привчився до плавного спуску курка незалеж-

но від коливань пістолета, необхідно проводити перші тренування вхолосту, без патрона, а також на перших заняттях стрільби використовувати в якості мішені чистий білий аркуш без точки прицілювання. На таких тренуваннях потрібно домагатися, щоб стрілець впевнено і плавно натискав на спусковий гачок незалежно від коливань пістолета, утримуючи рівну мушку в точці прицілювання, без прагнення зробити постріл в будь-який момент [6].

Також досить поширеною помилкою є «зацілювання». При занадто тривалому прицілюванні око стрільця швидко втомлюється і гірше розрізняє положення мушки як в прорізі, так і на цілі. Крім того, при затримуванні дихання положення стрілка стає напруженим. При тривалому статичному навантаженні напружені м'язи втомлюються, тому стрілець змушений докладати більше зусиль для утримання зброї, в результаті чого воно починає тремтіти. «Зацілений» і затамутий постріл дуже швидко стомлює стрілка, зокрема його зір. Через 10-15 секунд після початку прицілювання втомлені очі перестають помічати неточності в прицілюванні. За одну хвилину прицілювання без миготіння гострота зору зменшується вдвічі. При зацілюванні повітря в легенях збіднюється киснем – дихальна пауза не нескінченна. Кисневе голодування дає про себе знати практично відразу. Для повноцінної боротьби з зацілюванням потрібно навчитися стріляти «в темпі». Це означає привчити себе робити постріли одночасно за часом, кожен постріл по 5-7 секунд, не більше. Необхідно привчатися стріляти швидше. Крім того, уповільнення темпу стрільби веде до реального виконання окремого елемента комплексів пострілу з погіршенням якості влучень [7].

Наступною помилкою є неоднчасне наведення зброї в ціль. Вирівнювати мушку в прорізі і виводити її в точку прицілювання потрібно одночасно, уточнюючи і вирівнюючи всі ці положення. Неправильною дією є спочатку «зачепитися» мушкою за точку прицілювання, а потім вирівнювати її в прорізі. Це викликає необхідність уточнення прицілу по роздільним елементах пострілу і затягує час. Зазначена помилка призводить до помилки, розглянутої раніше, – зацілюванню з усіма його негативними наслідками. Основне завдання стрільця – потрапити в ціль. Для цього він повинен надати стволу пістолета суворо визначений напрямок та прицілитися.

Існує така помилка, як звалювання пістолета, яку часто допускають новачки, але часом про неї забувають навіть досвідчені стрільці. При звалюванні пістолет повертається по осі каналу ствола, при цьому кулі відхиляються в ту сторону, куди звалено зброю. У пістолетів, приведених до нормального бою «по центру», це видно, хоча і не в такій мірі, але можна помітити. При великих кутах звалювання куля відхиляється вбік і вниз [3].

Висновки та рекомендації. Як підсумок, можна зробити висновок про те, що своєчасна допомога курсантам та студентам як на самостійних тренуваннях, так і в процесі практичних занять допоможе найбільш якісно освоїти прийоми і правила ведення вогню з пістолета, виявити помилки, що виникають в процесі стрільби і скорис-

татися рекомендаціями щодо їх усунення з метою підвищення навичок у стрільбі. Підготовку стрільця можна розділити на базову і практичну. Переходити до другої без освоєння першої немає

сенсу, тому що без знань основи стрільби, відпрацювання навичок спуску курка та правильного прицілювання, всі заняття будуть перетворюватися на безглузду витрату часу та патронів.

Список літератури:

1. Наказ командуючого Національної гвардії України № 727 від 28.10.2016 року «Про затвердження Курсу стрільб зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин Національної гвардії України».
2. Афанасьєв В.В., Мокреєв В.І., Шабалін, О.Ю. Пістолети : навч. посібник. Харків : АБВ МВС України, 2012. 125 с.
3. Лавніченко О.В., Черніченко Ю.М., Пенков С.Д. Правила стрільби із стрілецької зброї та засобів ближнього бою : навч. посібник. Харків : Військ. інститут НГУ, 1998. 29 с.
4. Наставление по стрелковому делу. 9-мм пистолет Макарова (ПМ). Москва : Воениздат, 1986. 96 с.
5. Козяр М.М., Виноградський Б.А., Ковальчук А.М. Основи влучної стрільби : навч. посібник. Львів : ЛДУБЖ, 2008. 106 с.
6. Полякова Т.Д. Формирование двигательных навыков стрелка : Учеб. пособие. Минск, 1993. 124 с.
7. Глушченко В.Ф., Колоколов А.А. Обучение скоростной стрельбе из пистолета Макарова : Методические рекомендации. Киев : РИО МВД Украины, 1994. 46 с.
8. Потапов А.С. Стрельба из пистолета, наиболее распространенные ошибки при прицеливании. URL: <http://www.shooting-ua.com> (дата звернення: 26.01.2021).

References:

1. Order of the Commander of the National Guard of Ukraine № 727 dated 28.10.2016 "On approval of the Course of shooting from small arms and armament of combat vehicles of the National Guard of Ukraine".
2. Afanasyev V.V., Mokreev V.I., Shabalin, O.Yu. (2012) Pistols: textbook manual. Kharkiv: ABB of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, 125 p.
3. Lavnichenko O.V., Chernichenko Y.M., Penkov S.D. (1998) Rules of shooting from small arms and melee: textbook manual. Kharkiv: Troops. Institute of NMU, 29 p.
4. Manual on shooting. 9-mm Makarov pistol (PM). Moscow: Voenizdat, 1986. 96 p.
5. Kozyar M.M., Vinogradsky B.A., Kovalchuk A.M. (2008) Basics of accurate shooting: a textbook. Lviv: LDUBZH, 106 p.
6. Polyakova T.D. (1993) Formation of motor skills arrow: Textbook. allowance. Minsk, 124 p.
7. Glushchenko V.F., Kolokolov A.A. (1994) Training in high-speed shooting from a Makarov pistol: Methodical recommendations. Kiev: RIO Ministry of Internal Affairs of Ukraine, 46 p.
8. Potapov A.S. Shooting from a pistol, the most common mistakes when aiming. URL: <http://www.shooting-ua.com> (accessed 26 January 2021).